29 Ιανουαρίου 2026

Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού: Το θείον πυρ (μνήμη Αγίου Ιγνατίου του Θεοφόρου)

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Γέρ. Ιωσήφ Βατοπαιδινός / Συναξαριακές Μορφές

Με την είσοδο των προεορτίων των Χριστουγέννων, έχομε και τη μνήμη του Αγίου ενδόξου Ιερομάρτυρος Ιγνατίου του Θεοφόρου, ενὸς εκ των Αποστολικών Πατέρων. Και θυμήθηκα μία περικοπὴ από τους λόγους του Κυρίου μας, που αρμόζει στην αυριανὴ εορτή. «Μη νομίσητε ότι ήλθον», είπε κάποτε ο Ιησούς μας, «βαλείν ειρήνην επί την γην· ουκ ήλθον βαλείν ειρήνην αλλὰ μάχαιραν» (Ματθ. 10, 34). Και αφού είπε τους τρόπους της διαιρέσεως που ήλθε να προκαλέσει, όπως ερμηνεύονται φυσικά κατά την ιερά μας παράδοση, προσέθεσε. «Πυρ ήλθον βαλείν επί την γην και τι θέλω ει ήδη ανήφθη» (Λουκ. 12, 49). Περί αυτού του πυρὸς ακριβώς είναι ο λόγος, γιατί πολύ απασχολεί τουλάχιστον εμᾶς τους μοναχούς.

Το δοξαστικό του Αγίου Ιγνατίου αναφέρει τα εξής: «Ουκ εστιν εν εμοί πυρ φιλόυλον, ύδωρ δε μάλλον ζων, και λαλούν εν εμοί, ένδοθέν μοι λέγον – Δεύρο προς τον πατέρα.» Και γενικὰ η ακολουθία, όπως θα παρακολουθήσετε, είναι μια έξαρση θεουργικού έρωτος, που πάλλει μέσα στην καρδία αυτού του μεγάλου φωστήρος. Γιατὶ αναφέρει η παράδοση, **ότι αυτός ο Άγιος ήταν ένα από τα παιδιά εκείνα, τα οποία δέχθηκε ο Ιησούς μας στις αγκάλες Του…**

Όταν κάποτε τον ρωτούσαν οι μαθηταί Του για τα πρωτεία και ποιές είναι οι αξίες τους στο μέλλον, κατὰ τον τρόπο που μπορούσαν να συλλάβουν τότε το νόημα, επηρεασμένοι από τις ιουδαϊκὲς παραδόσεις, τότε, «προσκαλεσάμενος ο Ιησούς παιδίον έστησεν αυτὸ εν μέσω αυτῶν και είπεν, «ος αν δέξηται παιδίον τοιούτον έν επί τω ονόματί μου, εμέ δέχεται» (Ματθ. 18,2,5). Και πάλιν, «άφετε τα παιδία και μη κωλύετε αυτά ελθεῖν προς με» (Ματθ. 19,14). Ένα λοιπόν από τα παιδιά ήτο αυτος ο Άγιος, ο μετέπειτα Θεοφόρος.

Γι᾽ αυτὸ και ονομάστηκε Θεοφόρος, επειδὴ έφερε τον Θεό. Αλλὰ και όλοι οι Άγιοι Θεοφόροι είναι, διότι ο αγιασμός τούτο σημαίνει, Θεοφόρος και Θεολόγος. Η Χάρις του Αγίου Πνεύματος ενοικεί μέσα στη ψυχή του ανθρώπου και τον καταξιώνει να ονομάζεται έτσι, διότι φέρει μέσα του τον Θεό. Και αυτή η Χάρις, που ενοικεί μέσα του, τον διδάσκει τα μυστήρια της Θεολογίας γενικά, αυτα που είναι δόγματα της πίστεως.

Ειδικά όμως, εμάς τους μοναχούς μας απασχολεί αυτό. Πότε καί εμείς θα δούμε μέσα μας εάν άναψε αυτό το πυρ; Άλλοτε ο Κύριος το ονομάζει «ύδωρ αλλόμενον», όπως ερμήνευσε στη Σαμαρείτιδα. Όπου ἀναβλύσει αυτό, ποτέ δεν τελειώνει και αυτό ακριβώς είναι η Θεία Χάρις. Και ειδικά εκείνη, η οποία συνδέει εμάς με την απόλυτο – ανθρωπίνως ερμηνεύομε – αγάπη του Ιησού μας, του κέντρου της αγάπης και όλου του ενδιαφέροντός μας.

Γι᾽ αυτὸ στενάζομε και εμείς, περιφερόμενοι σ᾽ αυτοὺς τους τόπους, στους οποίους μας οδήγησε Αυτός. Διότι όταν ξυπνήσαμε και γνωρίσαμε περί τίνος πρόκειται, έγινε και σε μας αυτό που λέει ο Απόστολος Ιωάννης. «Ημείς αγαπώμεν Αυτόν ότι Αυτός πρώτος ηγάπησεν ημάς» (Α΄ Ἰωάν. 4, 19). Και πραγματικά, πρώτος Αυτός μας «ηγάπησεν» και γι᾽ αυτό μας κάλεσε, όπως σας ερμήνευσα και άλλοτε. Δεν είναι απλή η κλήσι μέσα στη ψυχή, αλλά είναι προσωπική επέμβαση της μακαρίας Θεότητος.

Τώρα μας απασχολεί το πώς πρακτικά και εμείς θα μπορέσωμε να συμβάλουμε. Διότι από μέρους της Χάριτος αυτό υπάρχει. Το ότι έγινε η κλήσι μας και ότι μπορούμε και βρισκόμαστε εδώ και συνεχίζομε παρά τις ασθενείς δυνάμεις μας,

αυτό είναι εγγύηση και η απόδειξη μάλλον της πλήρους από μέρους της Χάριτος λειτουργίας. Ό,τι εξαρτάται από τον Θεό, γίνεται απολύτως προς εμάς.

Τώρα μένει τό δεύτερο σκέλος, που είναι «το εξ ημών» Αυτό που, βέβαια, προέρχεται από μας», δηλαδή τη θέληση, την προαίρεσή μας, κατά τη γνώμη των Πατέρων. Αυτό είναι που πρέπει να καταβάλωμε εμείς, ούτως ώστε να συνεργαστούν αυτοί οι δυό παράγοντες, η ενέργεια της Θείας Χάριτος, που γίνεται κατ᾽ εὐδοκία και αγάπη του Θεού, και η προαίρεση η σωστή από μέρους του ανθρώπου, που αποδέχεται την κλήση και υποτάσσεται στο Θείο θέλημα. Όταν αυτὰ τα δυὸ συναντηθούν καταλλήλως όπως ο Θεός ξέρει, τότε επιτυγχάνεται ακριβώς στή ψυχή του ανθρώπου η ενοίκηση της Θείας Χάριτος και τον επαναφέρει στην πρώτη του κατάσταση. Καταργείται τότε «το θνητόν υπὸ της ζωής» και η «καινή κτίσις», ο Ιησούς μας ζει και λαλεί μέσα στον άνθρωπο. Και τότε γίνεται η ανάσταση. Αυτός πλέον ο άνθρωπος, είναι αυτός πο έλαβε Αυτὸν (Ἰωάν. 1,12) και ο Ιησούς του έδωσε «εξουσίαν τέκνον Θεού γενέσθαι». Και ερμηνεύει. «Ουκ εκ θελήματος σαρκός, ουδέ εκ θελήματος ανδρός, αλλ᾽ εκ Θεού» (Ἰωάν. 1,13) έγινε αυτή η γέννηση. Και γίνεται ο άνθρωπος πράγματι τέκνο και φίλος Θεοῦ.

Αυτός είναι και ο στόχος μας. Και δεν θα παύσω να σας ενθυμίζω, ότι δεν πρέπει να σταματήσωμε όσο ζούμε να προσπαθούμε στο πως θα το κατορθώσουμε αυτό…

Τα δείγματα της παρουσίας του καινού ανθρώπου, είναι ακριβώς το πυρ αυτό το οποίο άναψε ο Ιησούς μας με την παρουσία Του εδώ, και όπως μας ερμήνευσε ο ίδιος, επιθυμούσε αυτή την ώρα που το έλεγε, να το έβλεπε αναμμένο στην τετραπέρατο κτίση και να πυρπολεί όλων των ανθρώπων τις καρδιές. Δυστυχώς όμως η πλειονότης των ανθρώπων δεν έδειξε ενδιαφέρον…

Άν αυτό ανάψει θα μας αναβίβασει προς τον Πατέρα. Εφ᾽ όσον εκ μέρους του Θεού, εκ μέρους της Χάριτος, όλα ορθά λειτουργούν και δεν υπάρχει λάθος, τότε εάν δεν επιτυγχάνεται ο σκοπός, το σφάλμα είναι δικό μας. Κάτι σε μας δεν πάει καλὰ και επομένως εδώ πρέπει να συγκεντρωθεί όλο μας το ενδιαφέρον, όλη μας η έννοια, όλη μας η σπουδή, όλη μας ἡ προσοχή. Γιατί να μην ανάβει το πυρ αυτό; Φαίνεται υπάρχει μέσα μας υγρασία, δηλαδὴ φιλαυτία, φιληδονία, εγωισμός. Συμβαίνει όπως με την αισθητή φωτιά. Δεν ανάβουν τα ξύλα όταν η εμπρηστική ύλη είναι υγρή. Πρέπει να στεγνώσει.

Και εμείς ακριβώς τώρα πρέπει να προσέξουμε, διότι κάποια υγρασία υπάρχει και δεν ανάβει αυτή η πυρά. Διότι αν δεν αγαπήσουμε τον Θεό εξ ολοκλήρου, «εξ όλης ψυχής, εξ όλης ισχύος, εξ όλης καρδίας, εξ όλης διανοίας» και άρα και τον πλησίον μας όπως και τον εαυτό μας, δεν επιτυγχάνεται ο σκοπός, είναι άστοχη η

προσπάθειά μας. Γι᾽ αυτό βλέπετε, ότι από μέρους της Χάριτος τα πάντα είναι τέλεια. Ο Θεός με όλη την Θεοπρεπή του αγάπη και συμπάθεια, αγκαλιάζει τον άνθρωπο και από μέρους Του δεν υπάρχει τίποτε ελλιπές. Πρέπει όμως και από μέρους μας να συμβαίνει το ίδιο.

Παρούσης της φιλαυτίας, η οποία γεννά την περιεκτική φιληδονία του Εγώ, που εκπροσωπεί τον παλαιόν άνθρωπο, που είναι τα πάθη και οι επιθυμίες, δεν ανάβει το Θείο πῦρ. Όλη μας η σπουδή είναι να αποβάλουμε αυτές τις υγρασίες. Κάτω το εγώ, κάτω η φιλαυτία και η φιληδονία, που είναι οι πόρτες που εισήγαγαν την παρανομία και εδημιούργησαν την πτώση και την φθορά. Κάτω τα αίτια του θανάτου και τα αίτια της φθοράς, για να ανάψει μέσα μας αυτο το πυρ.

Ο Άγιος Ιγνάτιος ο Θεοφόρος. Ιερά Μονή Αγίου Μηνά, χωρίον Βαύλα Λάρνακος,

Κύπρος

Κάθε μέρα και κάθε νύκτα εξετάζετε τον εαυτό σας. Και όσο ζει μέσα αυτός ο εγωισμός, να μην δειλιάτε, αλλὰ συνεχώς να τον αποξέετε (αποβάλλετε) με οποιονδήποτε τρόπο μπορείτε, έως ότου, χάριτι Θεοῦ, να τον γκρεμμίσουμε... Αὐτὴ εἶναι ἡ σπουδή μας.

Πώς είναι δυνατό να πιστέψομε ότι αγαπάμε τόν Θεό με όλες μας τις δυνάμεις, εφ᾽ όσον δεν παραμερίζομε τις ιδιοτέλειες; Όταν υπάρχει ιδιοτέλεια, τότε ο άνθρωπος ζει για το άτομό του και όχι για την αγάπη του Θεού και προτιμά κάτι, που αρέσει πρώτα σ᾽ αυτόν και μετα εκείνο που αρέσει στον Θεό... Όλη μας λοιπόν η σπουδή να είναι εδώ. Κάθε τι που είναι θέλημα του Θεού, προηγείται. Εδώ δεν χωράει καμμιά συγκατάβαση... Εάν παρασυρθήκαμε, δεν είναι παράδοξο. Δεν είναι εύκολο ο άνθρωπος με μια προαίρεση να μεταφερθεί στην απάθεια. Είναι δύσκολο πράγμα. Βλέπετε μεγαλώσαμε μέσα στα συστήματα του παλαιού ανθρώπου, και σκληρύνθηκαν, παγιώθηκαν μέσα μας οι παμπόνηρες έξεις και οι συνήθειες. Αλλὰ δεν είναι μόνο αυτὸ. Είναι και η δύναμη της αμαρτίας, που φωλιάζει μέσα στα μέλη μας. Η τραγικὴ αυτή ανταρσία, που φυτεύθηκε μεταπτωτικά μέσα στον άνθρωπο και του δημιουργεί συνεχή πάλη. Επομένως θα έχομε το νου μας εις αυτούς τους τρόπους της ανταρσίας, του αντιστρατευόμενου νόμου, που βρίσκεται μέσα στα μέλη μας και μας πιέζει να μην πειθαρχήσουμε στον Θεό. Εδώ είναι όλη η τιτανομαχία, όλη μας η πάλη, η μάχη, όλη μας η προσοχή. Δεν θα παρασυρθούμε «ει και πάντα ημίν έξεστιν αλλ᾽ ουκ εξουσιασθησόμεθα υπό τινος».

Αυτό είναι το σύνθημα των Πατέρων μας, το οποίο κάθε μέρα αναγινώσκομε. Θα συνεχίσουμε την πορεία μας αυτή με στραμμένη την ελπίδα μας στον Πανάγαθο Δεσπότη, ο οποίος όχι μόνο τώρα πρακτικά, που τον βλέπομε, αλλά και πριν ξυπνήσουμε να τον ιδούμε, γνώριζε με την Θεοπρεπή Του μεγαλωσύνη, ότι είμαστε ευτελείς καί ουτιδανοί και όμως δεν μας απεστράφει. Αυτός είναι ο θρίαμβος του καυχήματός μας και η μεγάλη μας ελπίδα. Ότι, παρ᾽ όλο που ήξερε ότι είμαστε τόσο ευτελείς και αδύνατοι, δεν μας συγχάθηκε, αλλά μας έδωσε τον κλήρο της κλήσεώς Του, όπως τον έδωσε στους εκλεκτούς. Και αυτό μας γεννάει, εν μέρει, την μακαρία ελπίδα ότι οπωσδήποτε θα πετύχουμε, εφ᾽ όσον Αυτὸς μένει μαζί μας και μας δικαιώνει.

Βλέποντας τη μικρή μας πρόθεση, Αυτός θα συνέχισει μέχρι τέλους και στο μέλλον θα μας δοξάσει, όπως υπόσχεται με την αγαθότητά Του.

(Γεροντος Ιωσήφ, Διδαχές από τον Άθωνα, Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 8, Έκδ. Ι.Μ.Μονής Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 1999, έκδ. Γ΄ σ. 135-141).